

A' ROMAI TSASZARI ÉS AP. KIRALYI FELSÉG-
NEK KEGYELMES ENGEDELMÉVEL.

Indúlt BÉTSBÖL Kedden 24 Juliusban 1792.

Belső Tudósítások.

A' mi leg-kedvesebb és kegyelmesebb Királyunk II-dik FERENTZ Római Tsáfszár Juliusnak 11-dikén estvéli 7 órakor ment bé *Frankfurtha* egész tsendességgel. Más nap reggeli 7 órakor adatott tudtára ezen ő Felsége meg érkezése, az ágyuknak ki sütése, és minden harangoknak meg-vonása által. A' Városi Tanács egy Députátust küldött ő Felségéhez 9 órakor, melly azon kívül, hogy az ő Felségek meg érkezését idvezlette, egy arannyal ki-varrott bibor-bársony skatujában által adta a' Felségnek a' Város költsát a' leg-méjebb alázatos-sággal. Egy néhány Audentziát adott ő Felsége közbe, míg a' Választó Papi Fejedelmek, a' Követek, és az ugy nevezett Romaiak nagy parádéval el-készülvén ő Felségéhez mentenek, és fok ágyu lövé.

lövések, és harangozások, 's más Tsászfári pompa tételek között a' Tsászár valóztás meg-esett — 12-dikben dél-után a' leg-szebb és leg-nagyobb Német Orizági Ökör, (mellynek szarvai meg-valának arannyozva, és háta egy arannyas takaroval való bé-fedve — és a' melly az ugy nevezett *Romai hegyen* a' Keronázás napján egészzen süttetett-meg) az egész Városban nagy pampával és mulika harsogások között hordoztatott-meg. — Az ő felsége Koronáztatása (nem 16 dikban, mint mások után irtuk vala) 14-dikben ment végbe, a' leg-nagyobb pompával és öröm kiáltások között. Bétsbe még csak tegnap előtt délután érkezett bé a' *Frankfurti* Kurir ezen Örvedetes hirrel, ki lóháton, 24 Posta Tíztekkel edgyütt nagy tsattogások között jár-á-fel Bétsnek nevezetesebb utzáit — tegnap pedig, minek-utánna a' *Téged Isten Bitsérünk!* el-énekeltetett volna, dél-előtti 11 és 12-ora között, a' vár fokára és Bástyára kereken ki-rakott ágyuk 3 örvedetes köljöntő tüzet adának. — A' jelen lévő fő Hertzegek és Hertzeg afiszanyak mind a' Sz. *István* Templomában valának, és az Isteni tisztelet után a' *Belvédérbe*, a' F. Tsászár Léánkájához menének. — Azt reméljük, hogy a' jövő hónapnak 17-dikén szerentsénk lélzen a' mi Kegyelmes Királyunkot Bétsben szemlélni.

Hogy valamellyik Tsászfárnak Koronázása alkalmatosságával valaha olly nagy pompát és szembé tünhetü tiszteletet tettek volna a' Magyarok a' magok Királyoknak, mint most, arra *Frankfurt* soka sem emlékezik. — Jelen valának ezen alkalmatossággal Hazánk leg-főbb alzlopjai, nevezetesebb Gavallérijai, sőt még a' Nemesi Rendből is igen sokan Fránkfuriban, mind Nemzeti leg-nagyobb galában, és a' Német tudósítok szerint, a' leg-szembe tünhetőbb gálát és bétület-tételeket ezek tselekedték, mellyel Nemzetünk bétületét, az idegenek előtt nem kevés-re emelték. A' *Frankfurtiak* is az itt meg-jelent Magyar Gavallérok er-nt csak nem mások felett való tisztelettel és vigyázattal voltak.

7

Hazánkbeli Tudósítók.

A' Haza Anyai nyelvének edgyik pallérazó Orskolája a' *Pesti Magyar jádzó Társaság*, a' maga törökedésének ohajtott tzeljára — noha késő és bajos, de tsak ugyan izerentsés és jó reménység alatt lévő lépésekkel mégyen elé. Ezen Nemzeti Társalág a' maga sok rendbéli szükségeinek pótolásától kényszerítettvén; egy könyörgő Levelet nyujtott vala-bé az Ország Rendjeihez a' közelebb múlt Ország Oyülésén, és a' Haza nemesebb szivü Fiai közel 2 ezer forintot adtanak ennek. Az Ország Primassa 600, *G. Festetics György* Ur ő Ngá 400 farintokat adtanak ezen Társaságnak. — A' F. Palatinusis a' maga leg-főbb Udvari embereivel ezen Nemzeti játékot a' maga jelen létével meg-tisztelvén, 50 aranyat adott a' *Casába*. — Ennek előtte mint egy 8 ezrtendőkkel olvaftam vala a' *Posoni Magyar Hirmondóból*, hogy valamig Nemzeti nyelven jádzó Társaságok nem léznenek, valamig Frantzia titulussal irunk; valamig Magyar ujságokot nem olvasunk; valamig Magyar nyelv Tanítóink nem léznenek, valamig a' közönséges dolgok Anyai nyelvünkön nem folynak, — adig tsak a' Haza külföbein belől is édes Anyai nyelvünk közönlégsé nem lehet. Lám 8 ezrtendők után már most mind ezek meg-vagynak; most reménylem már Kedv. *Kurir* Barátom álhatatosan, hogy a' mi nyelvünk még az idegeneket is annak tanulására fogja idővel édelíteni. — — — Már is meg-van ez; mert a' *Magyar Kurir*nál Bétsben, az Ország Gyülésétől fogva 4 izben kerestek Magyar nyelv

O o o 2

nyelv tanítót; mind idegen Urfiak számára — —

— — — — — A' Köntös és a' nyelv valamely Nemzetnek az ő külső meg-csmerető jele — a' belsőkre is nagy befolyások vagy on ezeknek — ezek nélkül el-kortosodik, és más Nemzetté válik akár mellyik Nemzet is idővel.

Budáról. — „ A' Györi Gymnasiumban üres 1. *Grammaticai* tanító székre *Concurfus* tartatik a' Bétsi Akademiánál Sept. 13-dikán. A' Budai fő Gym. ban is az 1. *Grammatica* Kathedra, s nem különben Kör-mözt Bányán ugyan ez, *vacdlnok*, mellyekre Sept. 14-dikén Posonyban léfzen a' *Concurfus*. A' ki pedig a' N. Bányai *Gymnasiumban* 1. *Humanitatis* Professor akar lenni, Sept. 28-dikán a' N. Váradi *Academia* előtt jelennék meg. — Ezekhez ragaszt-hatjuk Hazánk Vármegyéinek és Királyi Várossai-nak, a' múlt Ország Gyűlésén bé nyújtott némelly kéréseit, mellyek ezek: „ A' *Bibitsiána* *Jundátio* adattársék vizsgálja. — A' *Tsanádi* Káptalan azt ké-ri, hogy *Tömösvárat* a' körül fekvő Vármegyék, és a' Határnok katonaság számára *Academia* állittas-sék fel. — *Veszprim* V.gye azt kéri, hogy a' *Pá-pai Paulinus* Barátoknak az Oskolák adatsanak viz-sza. — *Komárom* V.gye kéri azt a' fundátziót, mellyet hajdon Gr. *Eszterházy* Miklós olly véggel ajándékozott vala, hogy *Tatán* nagyobb Oskolák is lehessenek a' *Piáristák* alatt. — *Szeben* Várofsa *Sáros* V.megyében kéri vizsgálja a' *Desöfi* fundátziót. — *Győr* Várofsa kéri vizsgálja az *Académiát*. — *Esztergom* kéri vizsgálja a' *Pesti Univerfitást* s t. de ezek a' kérések mind az Országos Deputátziókra halasztattak.

A' F. fő Hertzeg Palatinusnak azok eránt való fizives indulatja, kik a' Haza bódogságát munká-lódják, le irhatatlan. *Kovátsits Márton György* Ur-nak, ki már egy néhány Könyveiről esmeretes, most pedig Magyar Országnek Közönséges Törvé-nyéről és régiségeiről irt vala, önként 1500 forin-tot küldött ő Hertzegsége ajándékba; és az Irónak hasznos fáradozását meg-köszönte.

Párisban a' 14-dik Jul. esett ujj Szövetség-inne-
po előtt 7-dikben, olyan dolog történék, melly
igen könnyen örök emlékezetben maradhat a' Fran-
tzia Kronikában. Jul. 6 dikán vala, midőn a' Ki-
rály a' N. Gyűlésnek meg-izente, hogy a' Pruszszus
Sergek a' Rénus mellé meg-érkeztenek; és hogy
már most a' Frantziáknak a' magok ügyeket egy
szívvel, egy lélekkel, és egybe vetett erővel kelle-
ne oltalmazni. A' Királynak ezen intése olly hat-
hatós és munkás vala, hogy ennek, a' N. Gyűlés-
ben, már más nap nyilvánosságos jelei láttzottanak.
— Első vala az, hogy egy *Lamourette* nevű De-
putátus, a' *Lyon*i Püspök, fel álván, egy ollyan be-
szédet tarta, mely a' külömb külömb féle indulato-
kat és részre hajlásokat egészzen öszve olvasztotta.

„ A' Nemzeti-gyűlés kezeiben vagyon — *igy szoll* — minden közönséges boldogság. Mi szükség
nékünk ezen boldogságot a' sok féle törvényeknek
öszve szerzésében keresni, midőn azt tsak egyedül
az egyeiségben-is fel-tanálhatjuk? Ó! ha közzülle-
tek valakinek az a' tehetsége volna, hogy közöt-
tünk ezen ujj egyeiséget lábra állithassa! ez nevez-
tethetnék igazán a' Nemzeti jóltévedőének. Azt pe-
dig senki se mondja, hogy ez az egyeiség lehetet-
len. Tsak egy néhány szempillantásokat tudjátok
illendően halzonra fordítani, már az egész világ
előtt leg-szebb példát mutattatok. „ *Egyesítésék
a' Nemzet Repräsentánsait!* „ Most ezeknek egyik
része Republikát kíván — a' másik rész a' Par-
lamentomi *Két Háznak* fel-állításán mesterke-
dik. Egy öszve esküvés által mind a' Republiká-
nak, mind a' Parlamentonnak emlékezetét el-
törölhetnök. Kölsünk hitünknek közönséges le-tétele
által egy örökös egyeiséget! Abban a' szempillan-
tásban fog Frantzia Ország a' veszedelemből meg-
szabadulni, a' midőn a' mi ellenségeink eszékbe
vészik, hogy azt, a' mit akarunk, mindenikünk
akarja „

Ezen beszédet nagy öröm és tapsolás végező-
bé. Midőn azonban a' Præses az Orátor kívánsá-

ga szerint hirtelen fel-álván, ezt kiáltotta volna: „mindenek, kik a' Respublikának és a' Parlamentomi 2 Házaknak fel-állítását átkozzák, áljanak-fel! „ — egyszeriben mindenek fenn-állanak vala. Az eddig egymással leg-mérgesebben vetélkedők, most egymás nyakába borulának, és meg-határozódék, hogy Deputátzió rendeltetvén, az egész történet irásban a' Királyhoz, és az után az Országoknak minden Departamentomjaihoz el-küldet-tessék. „

A' Depátzió, melynek vezetője az előbbi Orátor *Lamourette* vala, le irhatatlan örömmel jött a' maga követtségéből a' Királytól vissza ezzel a' hírrel, hogy a' Király maga-is mindjárt meg-fog-na a' N. Gyűlésben jelenni. — — Azonban alig mondhatta vala meg a' Deputáció ezen válozt, és már az iszonyu *Éllyen a' Király! Éllyen a' Nemzet!* kiáltások között lépék bé 16 dik *Lajos a' Nemzeti-gyűlésbe*, és a' Praeses mellett le ülván, így szólla. „

„Uraim! Én ezen történetet, a' mellyen most ennyire örvendek, igen régen ohajtva vártam. Örökké a' volt minden kívánságom, hogy a' *Constitutio* által meg-erősített Hatalmak között egyes-séget szemlélhessék. Most pedig midőn ezen egyes-séget már esküvés által-is meg-petséttetettnek len-ni látom, minden kívánságom bé-töltetett. Már ezentúl a' *Nemzet* és a' Király csak egy egészet fognak tenni, és ha az ő lépéseiket közönséges egyezés fogja vezérelni: így Frantzia Ország bizonyon ki-fzabadult a' veszélyből. „

Ezen belzédet ismét egy hoszfasz öröm-kiáltás végezte-bé, melly tsendesedvén, így felelt a' Praeses a' Királynak. — „Király! Ezen tsudára méltó *Épo-ka*, ezen tsudálatos idő szakasz, nem egyéb, ha-nem a' *Constitutio* barátjainak egy igen örvendet-tő ösztönöző jel adás, az ő ellenségeinek pedig retten-tő iszonyuság. Ez az *Egyesség*, Király! egész ere-je léfzen azon hadnak, mellyet a' Frantzia *Nem-zet* visel, és a' jövőndő szerentsés következősek.

nek zálogául fog szolgálni. „ — *Magam is azt reméltem* — felelte a' Király, és ezen szavak után, hasonló örvendetes tapsolások között, a' mint bejövetelekor fogadtatott vala, ki méne a' N. Gyűlés palotájából. — Olyan vala ezen időben az eddig csak nem egymás haját tépő N. Gyűlés, mint ha egyszeriben egy atyának nyájas gyermekeivé változott volna által; a' külömb külömb-féle pártosok egymás között öfzve elegyedének, üldö-helyeiket fel tserélték; és mindeneknek szemeiből örömköny-tsepppek hullanak vala. Ezen egy néhány szempillantások a' népnek a' Királyhoz való egész bizodalmat vízfizta szerezvén, már most a' 20-dik Jun. történt zene bonához hasonlótól nem igen lehet tartani, sőt gyanítani lehet, hogy a' 14-dik Jul. esett Szabadság' innepe napja is békefélegesen ment véghez.

Azok az Előljárók, kiknek köteleiségekben állott volna, hogy a' 20-dik Jun. történt Párisi zenebonának elejét vegyék, p. o. a' Párisi Polgármester *Péthion*, a' Közönséges Procurátor *Manuel* 's a' t. a' magok hivataljokból már előrevalóképpen ki-tétettnék, és az ő ügyek a' Párisi Departamentom fő Itélő széke elejébe adattatott, még pedig olly Dekretom-mellett, hogy a' Departamentomnak végső ítéletét a' Király erősítse-meg. — A' Király erre nem akart reá állani, azt mondván, hogy tulajdon személljét illető dologban fő Biró nem lehetne. — Sőt — *igy felelte a' N. Gyűlés* — a' törvény előtt egészfzen el kell halgatni a' Király személlyes haszon keresésének, és mintha a' dolog nem-is ötet illetné, néki a' Departamentom végső ítéletét vagy meg kellene erősíteni, vagy pedig azt egészfzen meg-akadályoztatni.

Már e' szerint a' Király maga lészzen az ellene hibázott bünösöknek itélő Birájok; mely miatt Párisban, mivel a' *Péthion factioja* felette nagy, ismét ujj egyenetlenségektől lehet tartani. — Az ő követőji a' Nemzeti Gyűlés előtt meg-jelenvén azt

azt kívánják, hogy *Pethion* tétetődikiék vissza hivatalába, és a' Párisi Depártamentonnak Előljárói ellen, kik őtet hivatalától meg fosztották, indításék *Processus*.

A' melly *Pátenst* a' Frantziák Királya közelebről a' ki-vándorlott Printzek ellen, és a' több Emigránsok ellen közönségessé tétetett, és minden Europai idegen Udvarokhoz el-küldött, széről szóra ez : „

„ A' Frantziák Királyának tudtára adatott, hogy az ő nevében a' külső Udvarokkal még máig is traktálnak, költsönöznek, sőt még katonákat is szednek fel. Minthogy pedig ő most a' Constitúcióhoz való tsatlodását, a' mellyet ő szabadon elfogadott, és a' mellynek oltalmára magát hitének le tételével kötelezte, még egyfizer ujjanton a' legközönségesebb mód szerint akarja meg bizonyítani: erre való nézve jelenti, hogy mind azok a' tanácskozások, Protestátiók, a' külső Udvarokkal való Trakták, Verbuálások, Költsönözések, fegyver és egyéb hadi-készületeknek szedései, különösen pedig azok a' nyilvánosságos és titkos edgyezések, mellyek az ő Királyi neve alatt a' Frantzia Printzek és a' több Rebellisek által, a' Törvény és Haza ellen tétettenek, semmit érök. Jelenti továbbá azt is, hogy az ő haza, és az ő népe jova egy mástól el-váloszthatatlanok, és hogy ő az ennek oltalmazására neki által adatott Uralkodói hatalmát, igazán gyakorolni kívánja. Végezetre mind azoknak a' Fejedelmek is, kik a' ki-vándorlott Frantziáknak, akár mi némü fogás alatt, a' fegyverkezésre bellvet engednek, vagy őket akármelly ellenséges tzéljokban segéllik, jelenti a' Frantziák Királya, hogy ellenek, mint ellenségei ellen, a' neki adatott egész erővel fel és ki fog kelni. „

A' Frantziák *Kortrik* Vároisában valami 3 Millió főr. kárt tettenek az égetés által. Azt mondják, hogy F. M. *Lukner* azon *Jarri* nevü Frantzia Generális ellen, a' kinek ezen pusztítás tulajdonítatik,

tatik, pistolyt kapván, kevésbe maradott, hogy tulajdon kezeivel meg nem ölte. Gen. *Jarri* azonban, hogy a' maga tselekedetének mentségére színt tanálhasson egy Levelet küldött *Bolió*hoz, az Auszriai Sergeknék hozzá közelebb lévő Vezéréhez, mellynek summája ez: — „Az Auszriaiak külső vigyázói, már régtől fogva hogy nem tsinálnak egyebet, hanem északakon némellyek elő jövéen, a' kertek és házak alatt bukálnak, 's virradolog imitt amott egy egy katonát agyon lönek, és az házak oltalma mellett a' Frantziák battériáira ágyuznak. Ő nem tudja, talám ez által akarják az Auszriaiak a' Frantziákat *Kortri*ből ki kergetni? — Ő tehát (*Jarri*) kéntelennek látta magát lenni, hogy az ilyen hadakozás nemének félbe való szakasztása végett, a' dolgot szorosabban kezdje. Az Auszriai Generálisok tselekedete azért is erősen hibás, mivel ők a' helyet ismervén, láthatják azt, hogy *Kortri*hot erővel meg nem vehetik, azért; mivel 20-ezer embert egy olyan Városért fel-áldozni, a' melly külföldben is a' háborut meg nem határozza, a' hadi törvények szerint egy Generálisnak is szabadságában nem áll. Tehát az Auszriai Generálisok a' *Kortri*hi égetést magoknak tulajdonittsák. Ő (*Jarri*) mind addig kedvezéssel viseltetett a' Városhoz, valameddig azokra a' keménységekre lépni nem kéntelenített, mellyeknek telyesítését, hogy az alatta lévő katonákat gyilkoson meg ölettetni izemlélni ne kéntelenittesék, utoljára tölle, tartozó kötelessége meg-kivánta. Ő, hogy az e' féle rend kívül-valóságokat el-kerülhesse, minden *patrollérosz*okat, és vizsgálódásokat a' külső Városokon kívül meg-tiltott. Az ő külső vigyázói a' miéinkeket nem bántották. Tehát az egész hiba az Auszriai Generálisokra háronlik. Ők tették a' Vidéket szerentsétlen né, a' nélkül hogy a' magok tselekedeteiket valami hadi fundamentom által menthetnék. Az is töllok függ, hogy ezen háborut emberibbé, és az ő Fejedelmeknek hasznosabbá tegyék. Oltalmazzák magokat, midőn meg támodtatnak: de ne bántsák a' külső vigyázókat minden tzel nélkül, hanem ha

ötet

ötet arra akarják kényszeríteni, hogy mindent fel-
égesen. „

A Generál Bolio felclete Jarrizhoz. — „Uram!
Azt írod Leveledben, hogy égető-gyilkos lenni, és
Kortriknak külső Várofsait, mellynek lakosai a'
Frantziák által igazságtalanul kezdett háboruban
éppen nem részeseek, meg gyúlytani, kötelelséged
parántsolya. Egy helyvet, mellynek semmi erőlsé-
ge nintsen, el-foglalván, égetsz és pusztítasz, ha-
miss ki-fogásokkal szépitvén bűnedet. De bár mely
roszszak légyenek-is a' Frantzia törvények, soha
azok ezen te minden betsülletes emberek előtt utállá-
tos tselekedetedet, büntetetlenül hagyni nem fogják.
Erre nézve bizonyos is vagyok, hogy mi nem so-
gunk hozzátok hasonló eszközökkel élni, és a' te
szükségtelenül hosszszas Leveled köztünk senkit meg-
tsalni nem fog.“

Gen. *Jarrinak Kortrik* Várofsában való égeté-
sét még Frantzia Országban-is kevés ember hagyta
helyben, sőt azt erőlsítik némely tudósítások, hogy
a' N. Gyűlés a' *Kortrik* Várofsa-béli lakosoknak ká-
rokat ki-elégíteni meg-határozta, és 300-ezer Li-
vrákat leg-előbb mindjárt az égett lakosok között
való ki-íztásra meg-indittatott.

Hát azt ki meri kérdésbe hozni, hogy az Oro-
szoknak egész Lengyel Vidékeknek fel-égetésére és
pusztítására mi okok légyen? — 'S hát a' Len-
gyelek mi némü juson kívánják a' Pruszszus Ki-
rálytól az Oroszok ellen való segittséget? — 'S
hát a' Pruszszus Király mit felel mind ezekre? —
Hogy a' mi Olvasóink ezen kérdésekre nézve, ha-
tsak némü-némü-keppen-is ki-elégitődheessenek,
előbb a' Lengyel Revoitutióról, az után a' Lengyel
és Pruszszus Királyok között folyó ujjabb költsö-
nös levelezésekről e' következendöket jegyezzük-
meg.

Hogy a' Lengyel Király az ujj Constitutiónak
oltalmazását az Oroszok ellen a' Pruszszus Király-
tól bizonyoson reméllette légyen, nyilván való dö-
lör.

log, és a többek között meg tettik onnan is; mivel a Lengyel Király így szoll egy helyen a maga Pátensében: — „mind azok a valamennyire fontos dolgok, mellyeket mi ezen Diétának kezdetétől fogva tselekedtünk, a Pruszszus Királynak indításából és egyet-értéséből történtek. „

Ezen szavaira a Lengyel Királynak a Pruszszus Udvar ezeket feleli: — „A Lengyel Diétának kezdetétől fogva Lengyel Országban a *Revolucziók* történtek, u. m. egyik 1788-ban, a másik pedig 1791-ben, és ezek egymástól erőssen különbözök. Az elsőben részt vett a Pruszszus Király is, de a másodikba belé se szollott. Midőn t. i. 1788-ban a Lengyelek az Orosz Udvarral a Porta ellen, a következés képpen amúgy oldalfélt, a magok más szomszédjaik ellen is szövetséget akartanak kötni, ekkor ugyan azt javasolta a Pruszszus Udvar a Lengyeleknek, hogy ezen veszedelmes Szövetségről tennék-le az ezeket, u. m. a melly Szövetség által, nem csak hogy a Lengyelek magok is a Törökökkel könnyen háboruba elegyedhetnének, hanem egész Lengyel Országot könnyen háboru piatzává változtathatnák, és a Törökök hatalmát is *Europában* igen elgyengithetnék. Már meg lehet, hogy a Pruszszus Királynak ezen dologról a *Lengyel Diéta* elejébe terjesztett írása tselekedte azt, hogy a Lengyelek, az Oroszokkal akkor kötni akart, de mind magoknak a Lengyeleknek káros és illetlen, mind pedig Pruszszuának veszedelmes Szövetség mellől elállottanak, és arra vétetődtenek, hogy a belső rendet magok közt helyre állitván, Lengyel Orzágnak függetlenségét ez által meg-erősítsék. És ez volt az az első helyes Revoluczió 1788-ban, a melly által egyik szomszéd is, meg nem sértetődött, mellyet a Pruszszus Király is helybe hagyván, úgy kötötte 1790-ben Lengyel Orzággal azt a Szövetséget, mellyben Lengyel Orzágnak, ha ez, ellenségesen valakitől meg-támogatnák, segítségét igért. *Pruszszuának Lengyel Orzággal való ezen öszve szövetekezése*, ép-
pen

pen abban az időben történt, a' midőn Pruszszia és Lengyel Ország attól tartottanak, hogy az Oroszokkal és Ausztriaiakkal háboruba elegendni kén-
telenítettnek, és a' midőn a' második u. m. az 1791-dikbéli 3-dik Májusi Lengyel Revolutióról senki még csak álmodni sem tudott. Ez a' második Revolutzió szülte azt az új Constitutiót, melly által az eddig való fel-forgatódott, és a' Monárkhiai Respublika, egy örökös Monárkhiává változott által. Ez a' Revolutió, a' mint minden tudja, csak igen közép számu Lengyel Deputátusok által, oly hirtelenséggel vitetett tökéleteliségre, hogy az ott helyben lévő *Anglus, Pruszszus és Hollandus* Követek is csak akkor vették ezekben, midőn már minden meg volt. Ki mondhatná tehát, hogy ezen Revolutió a' Pruszszus Király ingerléséből és egyezéséből készülhetett? „

Ezen környüállásokat pedig leg-jobban ezen Királyoknak egymáshoz küldött következő Leveleikből lehet által látni.

A' Lengyel Király Levele a' Pruszszus Királyhoz. Máj. 30-dikán. — „Engeemet minden dolog Lengyel Országának, és az ő függetleuségének oltalmazására hívó. A' Lengyel Birodalmat és ennek függetlenségét az Orosz Tsászárné nyilvánosságosan meg-bántotta. Felségedhez, a' mi Felségeddel kötött Szövetségünk módja szerint vagyunk a' segedelem végett folyamodni. Hogy a' Felséged akaratiját és azt meg-tudhassuk, ha vallyon a' Felséged segittségéhez bizhatunk é, erre igen nagy szükségünk vagyunk; mivel további magunk véseletét ehhez ekarjuk ízabni. 's a' t. „ (A' további folytatásában ezen Levélnek nints semmi nevezetes.)

A' Pruszszus Király fejelete. Berlin 8-dik Jun. — „Az a' bizontalanság, mellyben most Lengyel Ország vagyunk, nékem szomorúságot okoz: de megvallom, hogy ezt abból, a' mi esztendőtol fogva történt, előre által lehetett látni. Felséged jól emlékez-

lékezhetik réá, hogy *Marquis Luchisini* által gyakran ki nyilatkoztatott az én ezen dologhoz való kedvellenségem. Attól az időtől fogva, hogy Európának le-tsendesedése nékem közönséges ki nyilatkoztatást tenni meg-cugette, és hogy az Orosz Tsászárné a' 3-dik Májusi Constitutióhoz való tökéletes idegenségét ki-mutatta, nékem a' Ministremmel együtt örökké ugyan ezen szavam volt: és az által, hogy én azt a' Constitutiót, a' melyet Lengyel Ország magának, az én tudásom és egyezésem nélkül szerzett, mind ez ideig tsendes szemekkel el-néztem, nékem nem juthatott az eszembe, hogy azt féggélyem és oltalmazsam. Ellenben előre meg-mondottam, hogy a' Lengyel Diéta által tétetendő szüntelen való hadi-készületek, a' Tsászárnét el-kerülhetetlenül meg-fogják haragítani, és éppen azt a' szerentséltenséget fogják Lengyel Országra hárittani, melyet a' hadi készületek által el-akart kerülni. Már most titkolhatatlan dolog az, hogy a' Tsászárné semmit el-nem fog ezen ujj Constitutiónak le-rontására mulatni. „

„ Akár milyen nagy legyen is az én Felsőgedhez való barátságom, és akár milyen nagy részt kívánjak én ezen dologból magamnak venni, azt csak ugyan Felsőged maga meg-valhatja, hogy a' mi közöttünk való Szövetségnek meg-köttettségétől fogva, a' dolgok fokot változtanak, és a' 3-dik Májusi *Revolúció* által olyan körülállások jöttek-bé, melyek a' mi Szövetségünk fel-tételeivel éppen nem illenek özve. Ha Felsőged a' maga Patriotai gondolataiban tovább is állhatatos léfzen: úgy nem fog töllem függeni az, hogy Felsőgednek kívánásait bé-tölthessem; ellenben pedig ha Felsőged az akadályokat és a' dolognak terhességét jó móddal gondolóra vélti, úgy magam is kész fogok lenni a' Tsászárnéval és a' Bétsi Udvarral traktára menvén, azon igyekezni, hogy Lengyel Orzágnak körülállásait ezen Udvaroknak használ-val egyesítvén, Lengyel Orzágnak tsendelőségét ismét vizsgálva szerzhessük. „

Hogy

Egy új hír azt erősíti, hogy az Anglus Követ *Petersburgban* tudtára adta legyen a' Tsáfszár-nának azt, hogy Anglia az Orosz Seregnek a' Lengyelek földére való be-menetelét helybe nem hagyhatja, és meg nem engedheti, hogy az Orosz birodalom Lengyel Orizagot, csak azért, hogy ez magának, a' Királynak és Nemzetnek tökéletes meg egyezéséből egy, senkinek ártalmára nem lévő, új Constitutiót Izerzett, fegyverével pusztítsa.

Ez a' hír még bizonytalan dolog. Azonban nem hetetlen; az-is nyilvánosságos pedig, hogy Anglia az Orosz birodalmat úgy nézi, mind még valaha a' tengeren leendő leg-hatalmasabb vetélkedő társát. Hát ha még az Anglus tanál lenni a' Lengyelek' ügyének leg-hatalmasabb oltalmazója. De ezt biz-zuk a' jövődre. — Egyik Német Levélben a' következő meg-jegyzést olvasom erről az *Oroszok és Lengyelek* között támadott háboruról. „ — „ A' Gallusok Vezére *Brennus*, egy időben a' *Klassiusok* ellen vezetvén táborát, kérdik tőle az ő ka-tonái, hogy ugyan mivel bántották legyen-meg-ötet a' *Klassiusok*? — a'val — felel *Brennus* nevet-ve — hogy a' magok tartományaikat nem akarják véllem meg-osztani. „

Ostrog mellől a' Hertzeg *Poniatovszky* táborá-ból azt írják Jun. 23-dikán, hogy ezen Hertzeg, *Kachotzkától* az Oroszok Ukrániában táborozó fő Ve-zérétől fegyver-nyugvó időt kérvén, ilyen felele-tet véve ettől: hogy tellyességgel fegyver-nyugvást a' Lengyeleknek nem adhat; mivel az ő Tsáfszár-néjától réa' bizatott köteletség tőle egyenesen csak azt kívánja, hogy a' régi Constitutiót helyre állít-ván, az ujját egészen törölje-el.

Az *Oroszok* a' Lengyel erősségeket egymás után foglalják, és a' mit benne kapnak, miot magokét viszik. Az ifju Hertzeg *Radczivilnek* egy *Nicsvics* nevű erős Várát el foglalván, a' puskaporon és elés házan kívül 28 egyukat tanástanak benne, mel-lyeket az el-fogatott 640 katonákkal együtt magok-kal el-vitlenek.

A' H. *Poniatovszky* táborától érkezett újabb hírek szerint, az Oroszok olly nagy erővel nyomulnak az Országba bé-felé, hogy a' Lengyelek mindenünnen magokat vízszább vonni kénytelenítettvén, *Dubnó* eddig jó részint az Oroszok kezében vagyon. *Polonna* mellől 49 ágyuknak és sok más egyéb hadi készüléteknek el-vesztésével vonta vízszá magát H. *Poniatovszky*. Már lehetetlen, hogy kevés napok alatt ismét igen véres tsata ne esék Lengyel Országban. — Azt beszélik, hogy a' Lengyel Király a' Bétsi Udvartól is, tsak ollyan vigasztaló valózt vett volna, mint a' Berlinitől.

A' *Bávariából* érkezett uj hírek azt erősítik, és ollyan reménsséggel biztatnak, hogy Austr. Belgiumnak Bávariával való fel-tserélődése ez úttal sokkal könnyebben meg-fogna esni, mint sem előre remélhattük volna. — A' bizonyos, hogy a' Tsászár, *Prágába* való vízszá jövő úját, *Monakhiumon* keresztül fogja venni.

Csarnovitz 8. Jul. Kedves Barátom! — A' *Contumácia* még mind tartatik a' Pestisnek pedig eredete ez: ennek előtte mint egy két hónappal jött Török Országból egy Kereskedő Bukorestbe, ki is 6 napok múlva ottan betegségben meg-hala, nem lévén pedig senki mellette a' Chyrurguson kívül, ez je olda derekáról egy Gyűzüt, melyben 200 aranyok valának, és el-fikkasztá, kevés napok múlva meg-érkezék a' kereskedőnek felesége-is, és meg-értvén Urának halálát, a' pénzről kezdé tudakozódni, de minekutánna erről senki tudni nem akart volna, panasza a' Vajdánál, ki is a' Chyrurgust szám-adásra vonván vele ki-vallá, hogy a' Pénzt ő dugta légyen el, és a' Pestis a' maga iselekedetének el-takarás' áltól, tudhatom, mi történt a' Chyrurgussal mé pediglen titkos, de igaz tudó mellyet a' neral

nerál *Fábri* vett, és itten a' tisztekkel közlött. —
6 dik July akasztának fel *Lundenfalván* egy Erdélyi *Alexandra Bagatiani* nevű Oláhot, ki is magát *Szűz Czegőinek* lenni vallotta, ennek tselekedete, úton álló tolvajság vala. — A' Muszkák és Lengyelek veszekednek egymással hatalmason, de még eddig semmi valóságos hirt nem vehettem győzedelmek vagy vesztések felől.

Titkos Tanácsos R. Sz. B. béli Gróf Teleki Josef
Ur ó Exjának igen jól tandlt képeről irt Versei
Turótzai Károlynak.

Jöjj ide mesterség lásd egy Képet festél.
Nagy dologhoz fogtál, nagy hibába estél.
Minerva 's a' *Virtus* Izégyenik ezeket,
A' vakmerő bátor Kép író kezeket.
Gróf Teleki Josef miniszter úr is festevéary Cluj
Annaira van tölle, mint a' éditől, estve.
Ez a' Gróf a' *Virtus* 's *Minerva* gyereke,
'S a' nagy szivűségnek eleven remeke.
A' Feje a' józan Gondolat Tárháza,
A' mellyet *Minerva* avai fel-ruháza.
Homloka egy piatz, báltsefséget árul
Annak, a' ki hozzá Tanács kért járul.
Ember szeretettel tündöklik a' mejje,
Melly a' *Virtusok*nak mulatozó helye.
Ezek a' vonások volnának Jegyei
Képének: hibáztak etseted hegyei.
Vessd az ő Képet elébb ilyen izimmel,
Egyenlőre a' szíveden eleven himmel.
Melyen a' *Virtusok* zason kézüle,
Melyen a' *Minerva* en fíjat izüle,
Melyen a' *Virtusok* elejtette,
Melyen a' *Minerva* embernek nemzette.